

anyagának szemléletes áttekintése az osztály közös munkálkodásával. Az érdeklődést a problémászerűséggel kell biztosítani, 2. az esetleg homályosan maradt részletek megvilágítása; 3. az anyag lényeges mozzanatainak emlékezetbevétele; 4. a tanulók képességeinek és készségeinek megítélése. Targyankint ismerteti a helyes módszeres eljárásokat. Végül a számonkérés külső formáit (felelés módja, noteszhasználat stb.) tárgyalja. — *A nevelés és az osztályfőnöki óra jelentősége a polgári iskolában, Halápi Jenő* cikke. Megjelöli az osztályfőnöki óra helyét az iskola pedagógiai munkájában. Ezeknek az óráknak legfőbb irányító gondolatai: a) valláserkölcsei nevelés, b) társadalom- és nemzetnevelés, c) gyermektanulmány és ezzel kapcsolatos kiválasztás. Ismerteti az osztályfőnöki órák célját, anyagát, végül tárgyalja azokat a módszeres elveket, melyek az osztályfőnököt munkájában irányíthatják és ezzel kapcsolatban megrajzolja az osztályfőnöki óra képét. — *Dr. Mudrinszky Rózsa: A magyar nevelésügyi törekvések szeizmográfiája* címen Baranyai Mária és Keleti Adolf: A magyar nevelésügyi folyóiratok bibliográfiája c. munkája kiegészítéséül értékes karterogramot közöl, melyről a folyóiratok száma és élettartama olvasható le. Az adatokat értelmezi is, néhány táji és történeti ténnyel hozva azokat összefüggésbe. — *Kolosyné Jankovich Leona: A tanító iskola tévedései és értékei*-ről ír. Tévedései voltak: az anyagnak minden részletét egyforma bőven tárgyalta, az ismeretközlés az elvonás túl magas fokán történt, onnan haladtak a konkrétum felé és végül a tanulók nem szerezték meg azt a tárgyi tudást, mely arányban állhatott volna a megszerzésre fordított idővel és erővel. Maradandó értéke volt viszont, hogy előmozdította az értelmi-alaki képzést, a gondolkodás fegyelmeztségét.

Petrovay Ilona.

Magyar Írás a neve annak a csehszlovákiai kisebbségi szellemi folyóiratnak, mely 1938-ban lépve hetedik folyamába, az elszakított magyarság irodalmi, művészeti és kritikai társadalmi megfigyelését eszközöli. Szlovenszkói szerkesztője Szombathy Viktor, aki főlényesen biztostollú hirdetője egy *realisabb önszemléletnek kisebbségi életünkben*. Folyóiratunk munkaközösségét összefogja az a gondolat, hogy a folytonosságát veszített felvidéki kultúrelét végső gyökereiben feltétlenül *magyar eredetű*, de az államfordulat egyszerűen eltépte ez összeköttetés fonalait s azóta egy sajátosan *periférikus kultúrérték-fogalom* termelődött ki.¹

Könnyű ezekután már elképzelnünk azt a mai adottságot, hogy szlovenszkói kisebbségünk művelődési élete *2 összetevőre: I. magyar gyökérre* s a geopolitikai helyzetből eredő *II. periférikus szellemiség* tényezőire bontható. A Magyar Írás munkaszervezetének is ez az éles fogalmi elhatárolás képezi alapvető feladatcsoportját. Nyúljanak a művelődési élet bármely jelenségéhez is, kitűnő módszertani érzékkel elsősorban mindég azt kutatják, hogy e *2 tényező* életformáló jelenléte *milyen erőelosztást* feltételez a magyar kultúra perifériáján.*

Napjaink szlovenszkói magyar művelődését — folyóiratunk divatozó kultúrsemléje — szereti az *európai fejlődésformák* távlatában felvázolni. A *széthasadt európai* lélek szól különbözőképpen szavaik mögül s: „Itt problémánk megnőtt, ki-

¹ V. ö. Vájlok Sándor! A magyar kultúra perifériáján, Magyar Írás, 1936. 8. sz.

* A szlovenszkói magyar szellemiség e tolmácsoló folyóiratát, mivel rendszeresen szándékozunk ismertetni, jelen esetben azt a szellemi- lelki háttérrel ábrázoltuk, mely a Magyar Írás műhelyének, de egyúttal az egész ottrékedt magyar értelmiségnek is legfőbb magyarázó elve minden egyes kultúrjelenség taglalásánál.

terebélyesedett: az egész civilizációnk, szellemi kultúránk és gondolkodásunk krízisével találtuk szembe magunkat²

Az óhajtott európai kultúrformák, realizmusok számára, mindenképpen gyűrődéseket láttatnak s a nyugati szellembirodalmat rétegezik: „Egyik oldalon a formák, tartalmak és ideálok ellentmondó, túlfinomodóit különállása-, a másikon a nagytömegek kultúr-, és művészet- ellenességé“-re.³

Egyébként utóbbi megállapításuk tényként való elfogadásából indul ki nagyszerű kultúraszervező tevékenységük is, *túlnyomóan szociális érdeklődésű, szélesebb sodrú tömegeket is magábazáró „kultúrateremtés“, melynek ihletét és főerejét a vallási szemléletben keresik.* Ez a kísérleti forrongásban lévő termékeny szociológia felállította az „osztálytalan társadalom“ művelődési képmásául az „osztálytalan kultúra“ többé-kevésbé kiképzetlen fogalmát.⁴⁻⁶

Szédítő magasságban imbolygó — nekünk mindenestre újszerű — *kultúrcélja ez a kisebbségi magyar szellem európai vonalú tájékozásának.* Ennek, a szinte fénytani távolságba vesző *kultúrfilozófiai álláspontnak* roppant jellemzőek a társadalomszemléleti következtései: „Alapelve tehát nem az „én“, hanem a „közösség“, és annak látható megjelenési formája: a szervezett nemzet.“⁷

Habár más írónál, ám ugyancsak az *új humanizmus* hangszerelésében csendül fel a lélek, de már sokkalta szélesebb (legalábbis középeurópai) mederben hömpölyög: „Konkrétumokból táplálkozó nemzetszemléletünk egyetemes emberi világnézetünk alapját kell, hogy szolgálta. A kisebbségi élet megtanított bennünket vitrinsorsunk felismerésére s középeurópai mentalitásunkat szükségszerűen annak a humanizmusnak a szolgálatába kényszerítette, mely a fenyegető viharban a hagyományos európai emberiség elveit igyekszik érvényesíteni.“⁸

Ime a magyar, *dunavölgyi és európai kultúrelemek az új humanizmus szintézisében.* Az egységrehozott „osztálytalan kultúra“ jelentéstartalmát, a feléje vivő út gondos kiépítésével, a legközelebről ragadja meg alanti szövegrészünk: „osztálytalan kultúrához, csak az egy vezérgondolatú, középponti teljességen keresztül lehet eljutni. Szellem és anyag, test és lélek harmóniájában. Amikor általánosan elismert értékek és fogalmak léteznek, akkor kel fel az osztálytalan kultúra napja.“⁹ Ennek a legfelsőbb kulturális célképzetnek igájában kell, hogy verejtékezzék mind a *természettudományi nevelés*,¹⁰ mind pedig a túlsó parton megpihenő, az „osztálytalan kultúra“ ihleforrásából meregető *művészetét.*¹¹

A kisebbségi magyarság szellemi elitvonalának sokrétű, mégis *egyetlen célra tekintő kultúraszemléletét* tükröztettük fenti sorainkban. Ezeknek állandó hangulati velejárója a *krízis-momentum* szánt-szándékos kidomborítása volt. Ebből nekünk, anyaországbeli magyaroknak pedig sürgősen le kell vonnunk azt a súlyos következtést, hogy csak a *velünk mihamarább kiépítendő szellemi együttműködés intézménye*

² Brogyányi Kálmán: A szlovenszkói magyar művészet krízise, 1937, 2. sz.

³ Duka—Zólyomi Norbert: Az osztálytalan kultúra, 1937. 2. sz.

⁴⁻⁶ L. Kelembéri Sándor: A korszerű kisebbségi ideológia alap gondolata, 1936. 5. sz. továbbá Duka—Zólyomi N. és Brogyányi K. id cikkét.

⁷ Övedei János: A szlovenszkói magyarság társadalmi rajza, 1937. 3. sz.

⁸ Kovács Andre: Egy nemzedék sorsa, 1937. 5. sz.

⁹ Duka—Zólyomi N. id. c.

¹⁰ Romhányi Árpád: Természettudományi nevelésünk és műveltségünk, 1937., 6. sz.

¹¹ Brogyányi K. id. c.

képes, a jövőre nézve is, összefogni az egyetemes magyarság düledező kultúrtemplomának tartóoszlopait. *Új, európai rendelkezésű humanizmus* hangjai rezgetetik meg a felvidéki levegőt, amelyek *elvesztették a dunavölgyi magyar kultúra ezredéves bölcsőjéhez vezető összekötő szálakat* s a lassú- belső emésztődés, zörejmentes lélekszakadás csendes tüneteit mutogatják. Láthattuk, hogy a *kultúrafogalom* felvidéki véreinknél, *feltűnő erősségű szociális tartalommal telítődik*. A mi kultúrérdeklődésünk azonban, az idézetekkel való összevetés során meggyőződhattünk róla, egy egészen *más irányvonalon* helyezkedik el.

A remélt „kiegyenlítődést” az anyaország és a végek magyarsága közé vert szellemi ék eltávolítását, miként erre megrázóan felel a Magyar Írás lírikusa, csak a *kisebbségi kultúrmunkás* tudja elvégezni, mert:

„Nem vonzza őt se rang, se cím,
Szárnys híret - nevet sem áhít —
Megjárta már a magyar sorsnak
Tűzpoklait s kálváriáit.“

[Kisebbségi kultúrmunkás, Simon Menyhértől, Magyar Írás, 1937. 6. sz.]

Wagner Ferenc.

VEGYES

Az első tájékozódó osztályok: oktatásügyi viharok Franciaországban. Nem szenzációhajhászásból, de a való helyzet jellemzésére használtuk a *viharok* kifejezést. Ezzel tudjuk ugyanis leginkább jellemezni a francia pedagógiai és politikai sajtó magatartását azzal a lépéssel szemben, amit a középfokú oktatás reformjának előfutárjaként *Jean Zay*, Franciaország oktatásügyi minisztere az 1937. május 22-én kiadott és a jelen iskolaév elején alkalmazásba vett rendeletével előidézt.

„Franciaország 5 iskolai körzetében felállítandók a tájékozódó osztályok¹ (classes d'orientation), hogy összegyűjtsék a másodfokú oktatásra alkalmas tanulókat.“ Az országban mintegy száz ilyen tájékozódó osztály nyílt meg 1937 októberében.

A célkitűzés egészen világos: az elemi iskola hatodik osztálya előtt a reform által érintett iskolákban a tanu-

¹ esetleg: *irányító osztályok*, de nézetünk szerint *legalább is egyelőre* jobban megfelel a rendelet szellemének a *tájékozódó, tájékoztató* kifejezés.

lók a tájékozódó osztályokba lépnek azzal a céllal, hogy ott képességeiket, hajlamaikat és tehetségüket *külön erre a munkára kiképzett pedagógusok* egy teljes esztendőn át vizsgálják és a *szülők ezután véleményt kapjanak* arra nézve: milyen hivatásra, pályára alkalmas gyermekük. A szülők *véleményt* kapnak, *tanácsot és nem utasítást*: a gyermekek bármily iskolába és bármily pályára léphetnek.

Ha ennyire le is van tompítva a rendelet éle, mégis úgyszólván minden síkon megindultak a viták a felett, ami *valójában a probléma gyökere: egyéni, szabad pályaválasztás, illetve iskolaválasztás vagy irányított állampolgár-nevelés?* Politikai téren az individualizmus és kollektívizmus harcává vált *Zay* miniszter rendelete, a pedagógiai berkekben pedig alkalmasnak találták a rendelet kiadását arra, hogy kiasva a régi harcibárdot ismét vitázzanak a klasszikusnak nevezhető liceumi és kollégiumi oktatás és a szociális tartalommal telített hivatásra oktatás alternatívája fölött és mintegy mellékesen újból